

Pirkanmaan hyvinvointialue
PL 272, 33101 Tampere
etunimi.sukunimi@pirha.fi
pirha.fi

Lausunto
27.3.2026

Ikääntyneiden ja vammaisten henkilöiden valiokunnan lausunto IKI2035 kehittämisohjelman puoliväliraportista

Valiokunnat valmistelevat aluevaltuuston käsittelyyn tulevia asioita

Pirkanmaan hyvinvointialueen ensimmäisellä aluevaltuustokaudella nk. demokratiaprosessissa päätettiin vahvistaa aluevaltuuston roolia päätöksenteossa. Samassa yhteydessä päätettiin vahvistaa valiokuntien roolia aluevaltuuston päätöksentekoon menevien asioiden osalta niiden valmistelussa. Valiokunnat valmistelevat omien tehtäviensä mukaisissa asioissa aluevaltuustossa esiin tulevia asioita. IKI2035 ja VAPA2035 ovat sellaisia kehittämisohjelmia, joiden käsittelyä ikääntyneiden ja vammaisten henkilöiden valiokunta valmistelee aluevaltuustolle.

Valiokunta haluaa antaa lausunnon IKI2035 kehittämisohjelman puolivuotisraportista ja toivoo sen etenevän aluehallituksen kautta aluevaltuustolle.

Raportoinnissa tarvitaan lisää tietoja ikäihmisistä ja heidän palvelutarpeesta sekä palveluista

IKI2035 puolivuotisraportin sivuilla kolme ja neljä on esitetty asiakasmäärät eri palveluissa. Nämä tiedot ovat tärkeä lisä puolivuotisraporttiin. Valiokunta pitää tärkeänä ja edellyttää, että puolivuotisraporteissa raportoidaan selkeästi myös kaikki myönteiset ja kielteiset hallintopäätökset ikääntyneiden henkilöiden hoitoketjun eri palveluihin tehdyistä hakemuksista. Valiokunta katsoo, että ikäryhmäjaottelun tulee olla yhtenevä valtakunnallisesti käytettyjen luokitusten kanssa. Ikäryhmien tarkastelu vähintään jaottelulla 75 vuotta täyttäneet ja 85 vuotta täyttäneet mahdollistaa paremman palvelutarpeen, toimintakyvyn muutosten ja kustannuskehityksen arvioinnin. Yli 80-vuotiaiden tarkastelu yhtenä ryhmänä ei riittävästi kuvaa ikääntyneiden väestön heterogeenisuutta.

Saatavuuden ja peittävyuden alentaminen sisältää ja lisää riskejä

Valiokunta kysyy, kuinka realistista on keventää asumisen ratkaisuja tilanteessa, jossa ikääntyneiden ihmisten määrä, erityisesti yli 85-vuotiaiden ja yli 90-vuotiaiden määrä kasvaa merkittävästi lähivuosina. Samoin muistisairaiden henkilöiden määrän arvioidaan kasvavan lähes 25 000 henkilöön Pirkanmaalla. Valiokunta pitää ongelmallisena lähestymistapaa, jossa ikäihmisten, erityisesti muistisairaiden, hoitoa tarkastellaan ensisijaisesti palvelujärjestelmän kapasiteetin ja käytettävissä olevan rahoituksen näkökulmasta.

Valiokunta korostaa, että hoidon lähtökohtana tulee olla yksilöllinen palvelutarve sekä oikea-aikaisen ja riittävän hoivan turvaaminen. Palveluiden mitoittamista ei tule ohjata ensisijaisesti taloudellisilla reunaehdoilla tai olemassa olevan kapasiteetin rajoitteilla.

Valiokunta tuo esiin, että palvelurakenteen keventämiseen liittyy merkittäviä riskejä tilanteessa, jossa kaikkein iäkkäimpien ja muistisairaiden henkilöiden määrä kasvaa. Liian kevyt palvelurakenne voi johtaa lisääntyneisiin päivystyskäynteihin, sairaalahoitajaksoihin sekä omaishoitajien kuormittumiseen. Tämän seurauksena kustannuksia voi siirtyä raskaampiin palveluihin myöhemmässä vaiheessa, mikä heikentää kokonaisjärjestelmän vaikuttavuutta.

Valiokunta korostaa muistisairaiden henkilöiden määrän kasvun merkitystä palvelujärjestelmän suunnittelussa. Muistisairaudet lisäävät ympärivuorokautisen hoivan, valvonnan ja erityisosaamisen tarvetta. Tämän vuoksi muistisairaata tulee huomioida erillisenä ryhmänä palvelurakennetta ja resurssitarpeita arvioitaessa.

Valiokunta painottaa, että riittämätön hoiva ei vähennä kustannuksia, vaan siirtää niitä raskaampiin ja kalliimpiin palveluihin, kuten sairaalahoitoon. Tällainen kehitys ei ole taloudellisesti kestävä eikä inhimillisesti hyväksyttävää. Valiokunta toteaa lisäksi, että sairaalajaksojen pitkittyminen tilanteissa, joissa kyse on hoivan tarpeesta, heikentää ikääntyneiden toimintakykyä ja lisää jatkohoidon tarvetta. Tämän vuoksi riittävä ympärivuorokautisen hoivan kapasiteetti on keskeinen osa toimivaa palvelujärjestelmää.

Vaikuttavuuden seuranta keskiöön

Valiokunta toteaa, että meidän pitäisi raporteissa pystyä seuraamaan toimiemme ja palveluidemme vaikutuksia, muun muassa ikäihmisten arkeen ja toimintakykyyn. Valiokunta kysyy, tuleeko ja missä vaiheessa vaikuttavuusmittaristojen esittäminen mukaan näihin puolivuotisraportteihin? Valiokunta katsoo, että vaikuttavuusmittariston tulee sisältää tietoa ikääntyneiden toimintakyvystä, kotona asumisen kestosta, asiakaskokemuksesta sekä

palvelujen käytöstä, kuten päivystyskäynneistä ja sairaalahoitajaksoista. Pelkkä palvelujen käyttömäärien raportointi ei riitä arvioimaan palveluiden onnistumista.

Ikääntyneiden henkilöiden palveluketjun selvitys ansaitsee kiitosta

Valiokunta kiittää Pirkanmaan hyvinvointialueen sisäistä ikääntyneiden henkilöiden palveluketjun selvityksen toteuttamista sekä siihen liittyvää ehdotusta muuttaa sisäisesti sairaalapalvelujen ja ikääntyneiden ja vammaisten henkilöiden palvelulinjan määrärahaa ikääntyneiden henkilöiden ympärivuorokautisen hoivan lisäämisen mahdollistamiseksi. Valiokunta toteaa, että erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon vuodeosastot eivät ole ikääntyneiden henkilöiden hoivapaikkoja.

Ikääntyneiden henkilöiden kuntouttava päivätoiminta on tärkeää

Valiokunta kysyy erikseen mikä on ikääntyneiden henkilöiden kuntouttavassa päivätoiminnassa asiakkaiden määrä a, toimipisteessä tapahtuvassa ja b, etänä tapahtuvana toimintana sekä c, mikä on järjestöjen avustuksen varassa toimivien paikkojen asiakasmäärä? Valiokunta korostaa, että kuntouttavan päivätoiminnan arvioinnissa tulee asiakasmäärien lisäksi tarkastella toiminnan vaikutuksia toimintakykyyn, osallisuuteen ja yksinäisyyden kokemukseen sekä sen merkitystä raskaampien palvelujen tarpeen ehkäisyssä.

Valiokunta pyytää raporttiin erittelyä myös järjestöavustusten piirissä olevan toiminnan käyttäjämääristä ja pyytää myös arviota mitkä ovat järjestöavustusten aikaansaannokset ja vaikutukset?

Yhteiskehittämistä tarvitaan yksittäisten palveluntuottajien tapaamisten ohella

Valiokunta tukee yhdyspintatyöskentelyn jatkamista ikääntyneiden palveluketjuun liittyvien toimijoiden kanssa. Valiokunta toteaa, että pienillä yrityksillä ja järjestötaustaisilla palveluntuottajilla on perusteltuja toiveita tehdä nykyistä tiiviimpää ja toimivampaa yhteiskehittämistä palvelulinjan kanssa. Tälle vuoropuhelulle ja yhteiskehittämiselle on tärkeä sija. Valiokunta katsoo, että järjestöjen tuottaman toiminnan vaikuttavuus tulee arvioida osana kokonaispalvelujärjestelmää, erityisesti ennaltaehkäisevän työn, osallisuuden vahvistamisen ja yksinäisyyden vähentämisen näkökulmasta.

Useiden eri tietojärjestelmien käyttöönotto on viivästynyt aiheuttaen ylimääräisiä kustannuksia ja resurssihaasteita hyvinvointialueelle. Pienet yritykset ja järjestötaustaiset palveluntuottajat veloitettiin hankkimaan näihin liittyviä järjestelmiä. Niiden käyttöönoton myöhästyminen on lisännyt myös niiden kustannuksia muutenkin vaikeassa taloudellisessa tilanteessa.

IKI2035 raportissa toistuu havainto tilojen puutteesta toisaalta laitoshoidon purkuun liittyen, mutta myös yleisemmin vastattaessa tuleviin palvelutarpeisiin. Valiokunta kysyy, millaisia suunnitelmia hyvinvointialueella on rakentaa tai hankkia tiloja itse tai yhteistyössä kuntien kanssa? Ja onko niiden rakentamiseen mahdollista saada investointiavustusta Varke- rahoituksen (entinen ARA) kautta?

Valiokunta korostaa, että ikääntyneiden palveluiden suunnittelussa ja arvioinnissa tulee asettaa keskiöön toimintakyvyn ylläpitäminen ja heikkenemisen hidastaminen. Palvelujärjestelmän tavoitteena ei tule olla ainoastaan palvelujen saatavuus, vaan myös se, että ikääntyneet voivat elää mahdollisimman itsenäistä ja hyvää arkea.

Hyvinvointialueen tehtävänä on varmistaa, että lakisääteiset palvelut toteutuvat tarpeenmukaisina myös tilanteessa, jossa rahoitus on riittämätöntä. Taloudelliset reunaehdot eivät poista velvoitetta turvata ihmisarvoinen hoiva. Valiokunta katsoo, että ikäihmisten palveluiden turvaamista ei voida siirtää odottamaan taloudellisen liikkumatilan mahdollista paranemista. Lakisääteisten palveluiden toteuttaminen on turvattava viivytyksettä, ja rahoitusvajeen vaikutukset on tuotava avoimesti esiin. Ikäihmisten hoiva ei voi olla sopeutustoimien kohde, vaan sen tulee olla toiminnan ensisijainen lähtökohta myös taloudellisesti haastavina aikoina.

Kangasalalla, Lempäälässä ja Tampereella

27.3.2026

Ikääntyneiden ja vammaisten henkilöiden valiokunta

Mauri Jussila, puheenjohtaja

Markku Virkamäki, 1. varapuheenjohtaja

Anita Huhtala, 2. varapuheenjohtaja